

הבימה

הסוחר מונציה

מאת

שקספיר

מעל לכל

פנס

מסעדה וונקניקיה

אס

נחלת בנימין 18, ת"א, מל. 62147

מתקבלות הזמנות למסבות וחתונות

בשר

דקורטור ז. בץ

סדור פנימי ועבודות רפוד

תל-אביב, רח' המלך ג'ורג' 63

הבימה

מציגה

הסוחר מונציה

מאת ויליאם שקספיר

עברית - שמעון הל קין

ההצגה - טירון גטרי

תפאורה - טניה מויסביץ

מוסיקה - גרי ברת יני

מחזה בשלש מערכות

בין מערכה למערכה הפסקה

המחזה נקרא בשם „הסוחר מונציה“. הסוחר אליו מתכוונים אינו שילוק, כִּי־אם אנטוניו. שילוק, אמנם, הנו סוחר, אך לא מונציה.

שקספיר מציג זה ליד זה שני רעיונות — רעיון הצדק והרחמים, בעזרת שתי הדמויות של שילוק ואנטוניו.

שילוק פועל כל הזמן בעקביות בהתאם להשקפתו המוסרית, לפיה מידת־הדין והחוק, ולא מידת הרחמים, זהו קידוש צדק. אמת היא, שבדחותו את הקריאה הנפלאה לרחמים, ששקספיר שם בפיה של פורציה, הוא מוכיח צמאון־דמים לנקמה; אך הוא נשאר נאמן לעקרונותיו.

לעומת זאת, הנוצרים לא רק שהם מתגרים בשילוק מעל לכוח־הסבל האנושי שלו, זאת אנו רואים כשלורצנו מתוך הוללות־שכרון חוטף את בת שילוק יסיכה, הבורחת כשבידה חלק הגון מעושר־אביה; או במשפט בו הם מוכיחים זלזול מזועזע בעקרונות הנוצריים, טרם עברו חמש דקות מאז נשאה פורציה את דבריה הנוגעים ללב אודות הרחמים — וכבר היא מנחיתה על שילוק עונש־גמול פראי של בית־דין אנטישמי מובהק. הנוצרים אינם מוכיחים בנקודה זו לא רחמים, אף לא צדק. כבכל הסיפורים הרומאנטיים, אין שקספיר מגביל עצמו לנושא יחיד או סיפור יחיד. בצד הנושא על מידת הרחמים ומידת הצדק מתפתח נושא־התיבות הנשמע כקטע מתוך סיפורי ג'ובני בוקאצ'ו או מתוך „אלף לילה ולילה“; ובמקביל לחזורו של בסניו אחרי פורציה מתפתח חזורו של גראציאנו אחרי נריסה, ונוצרת רביעה של אוהבים ברוחה של הקומדיה האיטלקית הקדומה.

השתדלנו להחיות את כל הנושאים האלה הארוגים זה בזה. אמת היא שבישראל זוכה שילוק בהכרח לערך מיוחד; כמו־כן אמת היא ששקספיר העניק לשילוק את מלוא ההומור הפילוסופי והריתוריקה שלו, בה בשעה שאנטוניו המעורר תקוה עם תחילת המחזה שיהיה דמות מעניינת לא פחות, הופך להיות דמות פאסיבית. אין זה משנה את העובדה ששילוק הוא רק צד אחד של הסיפור, אפ־כי צד רבי־גונו, בתוך מסכת סבוכה וססגונית.

לא המחזה אף לא ההצגה אינם ריאליסטיים; אך אנו משתדלים לרמוז שהדמויות הנן אנשים ונשים שבמציאות ולא רק דמויות שגרתיות וקבועות מן הסיפורים הרומנטיים והאופרטה. משום כך מופיעים השחקנים בלבושי־ההווה ולא בתלבושות הציוריות של תקופת ונציה מימי הרנסנס, — תלבושת שהפכה בתקופתנו לתיאטרלית.

לטירון גטרי - נסיון רב בעבודה תיאטרלית, מלהקות איריות וסקוטיות ועד לאופרה המרכזית בלונדון ולמטרופוליטן בניו יורק.

רוב הזמן בילה טירון גטרי ב"אולד ויק" כבמאי, ובמשך שש שנים כמנהל אדמיניסטרטיבי של להקת ה"אולד ויק" וה"סלדירס ווילס".

טירון גטרי ביצע עם טניה מויסביץ את התפאורה לתיאטרון בסטרספורד שבקנדה. וכן הם ארגנו יחדיו את פסטיבל שקספיר.

גטרי ביים את "אדיפוס המלך" ב"הבימה" לפני שתיים עשרה שנה. הצגה זו בווימה על ידו גם בפילנד ובקנדה. הביצוע הקנדי הוצג בפסטיבל אדינבורג והוסרט.

ד"ר טירון גטרי זכה בתוארי כבוד על ידי האוניברסיטה של סנט אנדריו בסקוטלנד והאוניברסיטה של מערב אונטרי.

טניה מויסביץ' הציירת בהצגה זו היא בתו של פסנתרן יליד רוסיה, למדה אמנות התפאורה והתלבשת של הבמה בלונדון ב"צנטרל סקול אוף ארט" וב"אולד ויק". לאחר למעלה מעשר שנים בתיאטרון באנגליה וב"אבי-תיאטר" בדאבלין (אירלנד) הוזמנה טניה מויסביץ ע"י טירון גטרי לצייר את התפאורה להצגת "האלכימאי" מאת בן ג'ונסון, שבוצעה בתלבושת מודרנית. מאז הכינו במשותף שש-עשרה הצגות, שמונה מהן היו מאת שקספיר. בשנת 1953 הקימו השניים במה שקספירית ללא תפאורה בסטראספורד שבקנדה, בין המחזות שהוצגו שם היה גם "הסוחר מונציה". התפאורה להצגת "הבימה" הוכנה בסגנון אחר מאשר שם — בלבוש מודרני.

המועצה האזורית הגליל העליון

בתי מרגוע באזורנו

• במשק כפר גלעדי תל-חי

• במשק / הגושרים

• במשק אילת השחר (בית הארחה)

פתוחים מפסח ועד חודש נובמבר

הזמנת מקומות למפרע ע"י קשר ישיר עם המשקים

„הסוחר מונציה“ בבית דין עברי

**קטעים מתוך משפט ספרותי על „הסוחר מונציה“
שהתקיים בתל-אביב בשנת 1936**

ד. ב. מלכין: שער לעזאזל של הגלות

„משפט שיילוק הוא עתיק יומין. מתעורר הוא בכל פעם כשמציגים את המחזה על במת תיאטרון יהודי או לא יהודי. וכמעט תמיד מוציאים פסק-דין מאשים. ולנו כאן קשה שבעתיים: קשה להגן על גאשם המפסיד תמיד, ואם משפט זה מתעורר ונשנה מדי פעם בפעם, סימן שמהו לא בסדר, לא בנאשם ולא במאשים, כי אם בעצם המשפט. במלים המעטות בפתיחתי זו אגיד רק שאינני רואה גם עכשיו שום יסוד להאשמות.

שקספיר נהג בקלות ראש בעיצוב דמותו של שיילוק? קשה להודות בזה: שקספיר שידע להעלות את דמויות קוריוולנוס, פלסטף והמלט, מקבת ויוליה, ריצ'רד ודג'ון ועוד ועוד, — שקספיר זה לא הבין דמות אחת — את שיילוק. — — — גיתה בדברו על שקספיר אומר: דמויות שקספיר — הן כשעונים, אשר לוחותיהם — לוחות זכוכית — מורים את השעות כבכל שעון וחץ מזה הם מראים ומשקפים גם את המיכניזם הפנימי. שיילוק הוא מבחן היהודי ושיקולו במאזני שקספיר, — אמנם, שיילוק היה לשם נרדף בישראל, כי — החיה שבגוי, פיה פעור לטרוף טרף מישראל, מצאה בשיילוק שלל רב, ואנו הקרבנוהו במשך דורות כשעיר לעזאזל, כי חשבנו: אמנם, לא ממנו החלה הרעה, אבל, אולי תכלה בו... וכיד הגלות הטובה עלינו הרבינו להסכים לתיאור הגויי של שיילוק השקספירי והגדלנו עשות והוספנו כהנה וכהנה והכללנו אותו לכלל של שיילוקים וזרקנו אותו לבין שני-החיה הטורפות של שונא-ישראל.

פרופ' הלכין: שקספיר, אינו אוהב או שונא

„יש לזכור דבר אחד: שקספיר אינו משתדל לתת את היהודי בדמות החביבה עליו. הוא לא אמר „חביב אתה יהודי“, כשם שלא אמר שאין הוא אוהב את היהודי. שקספיר אינו אוהב ולא שונא אותו. שקספיר נתן ליהודי להביע את המחאות, אבל לא הרגיש בטרגיות של היהודי. תשובה יותר מספיקה: יש לזכור ששקספיר מספק את נפש הקהל שלו. הוא יודע שהקהל שלו לא יתפוס את הצד הטרגי בשיילוק, ועיקר הטרגיות בזה שהוא יהודי אחד נתון בסביבה של גויים. אמנם מודה אני, כי התנועה בין הקומיות לבין הטרגיות היא אחת העובדות המאשימות בענין שיילוק.

פרופ' ייסנר: ערכה של אמונת

„היינו סרים מדרכנו אילו מלאנו את מצוות העד השני של הקטיגוריה, והיינו מציגים את האגדה הזאת כקומדיה חברתית, שבמרכז עומד שיילוק הספקולנט. הייתי רוצה להסביר לעד השני של הקטיגוריה, מתוך ענותנות וגם מתוך בטחון של אדם היודע את עבודתו, שעל במת התיאטרון יש תוקף רק לדברים המתגלים מתוך עלילה דרמטית, ואל לנו להתחשב בדברים שאחד הגיבורים אומר על חברו. שקספיר היטיב להכיר את החוק הזה מכל איש אחר, והוא נותן לגיבורים אחרים לדבר על שיילוק כעל מלוה בריבית, אבל

בפעולתו של שיילוק אין אנו מוצאים שום מעשה האופייני לנושך נשך. במונולוג, שבו אין אדם מדבר לעולם בלב ולב, אומר שיילוק: „משלחידי ורווחי הכשרים, אשר להם קורא הוא נשך“. אבל הדרישה להציג את המחזה הזה, כקומדיה חברתית על דבר ספקולנט — אך ורק מפני שעסקיו של הגיבור הזה הם עסקי בנקאות, כביכול — דרישה זו יש בה ממידת „החוצפה“. הייתי רוצה לדון ב„חוצפה“ זו מתוך הבנה סלחנית ורחבת-לב, מפני שהיא מעלה על דעתי את נעורי שלי. כשרציתי להדגיש בכל מחזה שעמדתי להציגו את ההשקפה החברתית הכלכלית שבו, בהתאם להכרתי הפוליטית. התבגרותי הביאה אותי לידי הבנה שיכול אדם לשמור אמונים לאידיאלים הפוליטיים שלו מבלי לראות את שליחותו האמנותית בהתאמת כל מחזה ומחזה לאותה המסגרת, שלעתים אינה הולמת אותו כלל“.

פסק הדין:

ההצגה מבליטה את גדלותו של היהודי

1. אין להאשים את הדרמטורגן הגאון ויליאם שקספיר בקלות ראש, בשלבו את הטיפוס שיילוק בקומדיה „הסוחר מונציה“. להיפך, ע"י שילוב הדמות הדימונית הטרגית הפך את הקומדיה הקלה למחזה בעל ערך אנושי-היסטורי עמוק. אפשר שדמותו של שיילוק במחזה של שקספיר אינה הולמת את המציאות היהודית לכל פרטיה, אבל היא הולמת בשלימות את המושג המקובל בעולם הנוצרי על היהודי המלווה בריבית. הארתו של שקספיר אין בה כלום מן האנטישמיות, להיפך, בהבלטת מעשי התעללותם של הנוצרים ביהודי ובדברי המחאה הנשגבים, שהוא נותן בפי הגיבור הרודף-הנרדף, הוא מרימו לגובה טרגי, המוליד בלב הצופה השתתפות אמיתית.

2. על כן, אין להאשים את התיאטרון העברי „הבימה“, שהעלה על במתנו את המחזה הזה, להיפך, יש לראות בבחירה זו עוז רוח מצד „הבימה“, שלא היססה להציג מחזה, שעם כל רום ערכו האמנותי, כרוכות בו כמה סכנות בשביל במה עברית-לאומית. דוקא לאור הזמן הזה, זמן של רדיפות ועלילות על עם ישראל ברוב ארצות תבל, עלולה דמותו של שיילוק, מוצגת בהדגשה נכונה ובהרגשה אמיתית, להבליט את גדלותו המוסרית של היהודי לעומת מוסרם הקלוקל וצביעותם של רודפיו.

אי לזאת החליט בית הדין פה אחד לדחות את טענות הקטיגוריה ולזכות את הנאשמים“.

הסוחר מונציה

THE MERCHANT OF VENICE

CAST (in order of appearance):

Antonio	RAPHAEL KLATZKIN
Solerio	ARI KUTAI
Solanio	BARUCH DAVID
Bazzanio	YEHUDA EPHRONE
Lorenzo	SHLOMO BAR SHAVIT
Gratiano	ITZHAK BAREKET
Balthasar	MENAHM BEJAMINI
Stephno	URI KOVALSKY
Portia	SHOSHANA RAVID
Nerissa	ADA TAL
Shylock	AHRON MESKIN / SHIMON FINKEL
The Prince of Morocco	NAHUM BUCHMAN
Servants	BAT SHEVA ROZENBAUM
to Portia	SHULAMIT KAPLAN
	TIKVA DAR
Lancelot Gobbo	SHMUEL SEGAL
Old Gobbo	DAVID VARDI
Leonardo	ISRAEL RUBENTCHIK
Jessica	ILANA KUPER
The Prince of Arragon	AVRAHAM NINIO
	ISRAEL RUBENTCHIK
Tubal	HAIM AMITAI
Head of Magnificoes	YEHUDA RUBINSTEIN
The Duke	DAVID VARDI
Writer of the Court	ISRAEL RUBENTCHIK

Magnificoes of Venice, officers of the court, Galoer, Servants and other attendants: Bath Sheva Rosenbaum, Tikva Dar, Shulamit Kaplan, Uri Kovalsky, Josef Kalman, Sami Molcho, Amnon Chizik, Jacob Gilboa, Avraham Furman, Shlomo Chermion, Nachum Dekel, Jochanan Pneal.

Chorus: Nurit Greenberg, Zafira Yaroni, Rina Chaimov, Malka Ofrit, Shlomo Chermion, Jacob Gilboa, Yochanan Pneal, Nachum Dekel, Avraham Furman.

עוזר לבמאי, ומנהל ההצגה: יוסף רודן
Assistant Director and Stage Manager:
JOSEF RODAN

צוות טכני.ל.הסוחר מונציה

ביצוע התפאורה — ברוך קדרי / בנין
התפאורה — נפתלי כץ / פיקוח טכני —
בנימין פריץ אהרון פרינטי / בגדי נשים —
אניה שגל / בגדי גברים — מרדכי פייבלוביץ,
א.ב.ג. / האורה — מיכאל ליברמן / פאות
נכריות — חוה מאירי, משה קו אור.

STAFF FOR THE „MERCHANT OF VENICE“

Setting executed by B. Kadari / Construction Work: N. Katz / Technical Supervision — B. Freen, A. Frente / Costumes: A. Shnel, Fevelovitz, O.B.G. / Lightning by M. Liberman / Wigs: H. Meiri—M. Kav-Or.

המשתתפים (לפי סדר ההופעה):

רפאל קלצקין	אנטוניו
ארי קוטאי	סלריו
ברוך דוד	סולניו
יהודה אפרוני	בסניו
שלמה בר-שביט	לורנצו
יצחק ברקת	גרציאנו
מנחם בנימיני	בלסור
אורי קובלסקי	סטפנו
שושנה רביד	פורציה
עדה טל	נריטה
אהרון מסקין / שמעון פינקל	שילוק
נחום בוכמן	נסיך מרוקו
בת-שבע רוזנבאום	משרתות
שולמית קפלן	בבית פורציה
תקוה דר	
שמואל סגל	לנצלוט גובו
דוד ורדי	גובו
ישראל רובינצ'יק	ליאונרדו
אילנה קופר	יסיכה
אברהם ניניו	נסיך ארגון
ישראל רובינצ'יק	
חיים אמיתי	תובל
יהודה רובינצ'יק	ראש הנכבדים
דוד ורדי	הדוכס
ישראל רובינצ'יק	סופר בית המשפט

אורחים, משרתים, משתתפי הקרניבל, שוטרים וכבדים:

בת שבע רוזנבאום, תקוה דר, שולמית קפלן, אורי קובלסקי, יוסף קלמן, סמי מולכו, אברהם פורמן, אמנון ציוויק, יעקב גלבוע, שלמה חרמון, נחום דקל, יוחנן פניאל.

זמרים במקלה:

נורית גרינברג, צפריה ירוני, רינה חיימוב, מלכה עופרת, שלמה חרמון, יעקב גלבוע, יוחנן פניאל, נחום דקל, אברהם פורמן.

הבימה מיוצגת בארצות הברית, קנדה ומסצ'וסטס על ידי הקרן האמריקאית למוסדות בישראל.

The Habimah is supported and represented in the U. S. A., Canada & Mexico by the American Fund for Israel Institutions.

בנק אגוד

לישראל בע"מ

תל אביב • ירושלים • חיפה • נחניה • חדרה

פרסום ד"ר יעקבסון

SYNOPSIS OF THE PLAY

The Merchant of Venice, like a Symphony and like all Shakespeare's Romances, develops several themes.

There is the theme of love: *Antonio* for *Bassanio*; *Bassanio* for *Portia*; *Gratiano* for *Nerissa*; *Shylock* for his daughter, *Jessica*; *Jessica* for *Lorenzo*.

There is the theme of the Jew who demands, but does not receive, Justice; the Christians who preach, but do not practice, Mercy.

There is the theme of *Portia's* suitors: under the terms of her father's will, the first man to choose the right one of three caskets — gold, silver and lead — has the right to marry her.

There is the theme of *Jessica's* abduction: her mother is dead, her father, *Shylock*, is preoccupied and very strict. Her lover, *Lorenzo*, one of the same set in Venetian society to which *Antonio* and *Bassanio* belong, finds her a willing accomplice. She elopes with him, taking a large part of her father's fortune.

There is the theme of "the pound of flesh", which is the security for money lent by *Shylock* to *Antonio*. At first the agreement is a jest. After but only after, he has been cruelly wronged by *Antonio's* friends, *Shylock* enforces the terms.

These themes interlock. The loan is raised by *Antonio* to finance *Bassanio's* suit to *Portia*. *Bassanio* has to choose between the right casket. It is under cover of the party given to celebrate the sailing of *Bassanio* to Belmont, *Portia's* home, that *Lorenzo* elopes with *Jessica*.

The first act ends with the elopement and the departure for Belmont.

The second with *Shylock's* determination to exact the pound of flesh.

In the third the great Trial Scene is followed by a scene, in Shakespeare's finest vein of romantic comedy, which brings the lovers together and the play to an elegantly artificial conclusion.

ציון

חברה לביטוח בע"מ

כל סוגי ביטוח

המשרד הראשי: תל-אביב, רחוב אלנובי 120, טלפון 67701

ההצגות הבאות ב"הבימה":

טוביה החולב

מאת שלום עליכם עברית: י. ד. ברקוביץ

ההצגה: ברוך צ'מרנסקי

בִּידְרֵמוֹ

מאת: מקס פריש עברית: נתן זק

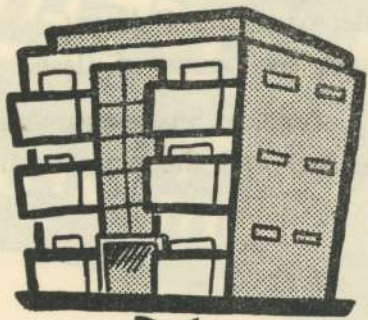
במאי: שרגא פרידמן תפאורה: טניה מויסביץ

אזכור את העבר בזעם

מאת: ג'ון אוסבורן / עברית: ט. כרמי / במאי: היי קיילוס

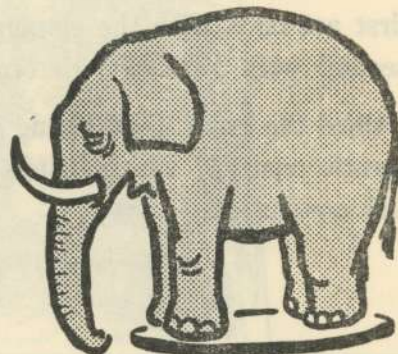
מוצגות עתה:

"ניצוצ של משורר" / "ליזיסטרמה" / "זעקי ארץ אהובה" / "עלי כנור"

...דבר זה

מתרחש
אחת
לשבועיים
בהגרלות
מפעל הפיס

**מעולם
לא קרה
כדבר הזה
בעוד ש...**

NOTE ON THE PRODUCTION

TYRON GUTHRIE

The play is called *The Merchant of Venice*. The Merchant is not Shylock, but Antonio. Shylock is a Merchant, but not of Venice.

Shakespeare places side by side the two ideas of Justice and Mercy and the two characters of Antonio and Shylock.

Shylock acts throughout consistently with his professed morality, in which the law, not sentiment, is the guardian of justice. It is true that, in rejecting the wonderful plea for mercy which Shakespeare puts into the mouth of Portia, Shylock shows a bloodthirsty passion for revenge; but he is not untrue to his principles.

The Christians, on the other hand, not only provoke Shylock beyond the limits of human endurance by Lorenzo's theft in a drunken frolic of Shylock's daughter, Jessica, who elopes with a considerable part of her Father's fortune; at the Trial they display a shocking disregard for Christian principles. Not five minutes after her moving appeal for mercy, Portia brings upon Shylock the savage retribution of an obviously anti-Semitic Court. The Christians at this point show neither mercy nor justice.

As in all his Romances, Shakespeare does not confine himself to a single theme or a single story. Side by side with the Mercy-Justice theme runs that of The Caskets, like something out of Boccaccio or The Arabian Nights; and parallell with the Courtship of Bassanio and Portia runs that of Gratiano and Nerissa, making a quartette of lovers in the manner of early Italian comedy.

It has been our endeavour to make all these interwoven themes lively. It is true that in Israel, the character of Shylock inevitably assumes special importance; it is also true that upon Shylock Shakespeare lavished his richest humour, philosophy and rhetoric, whereas Antonio, who promises in the opening scenes to be a character no less interesting, lapses into a rather passive figure. None of this alters the fact that Shylock is only one strand, albeit the most highly-coloured, in an essentially complex, many-coloured pattern.

Neither the play nor the style of the production is realistic; but we endeavour to suggest that the characters are real men and women not just stock figures of romance or operetta. For this reason the actors appear in contemporary clothes rather than in the picturesque and, for our epoch essentially theatrical apparel of renaissance Venice.

THE 40TH SEASON

HABIMAH

PRESENTS

THE MERCHANT OF VENICE

By **WILLIAM SHAKESPEARE**

Translated by **SHIMON HALKIN**

Directed by **TYRON GUTHRIE**

Decor by **TANIA MOYSEVITZ**

Music by **GARI BARTINI**

*

**„הסנה”
בטחון**

**„הסנה”
ביטוח**

חברת הביטוח הגדולה בארץ

עוסקת בכל סוגי ביטוח

המרכז: רח' מונטיפיורי 27, תל-אביב • סניפים וסוכנויות בכל רחבי הארץ

לאנך יקר!
סע ב- אגד ישיר
נח לול ואהיר

אגד (אשד) בכל דרכי ישראל

חברה מסונפת למפעלי
יהדות דרום אפריקה
בישראל

בנין
חברה א"א אפרקה
קב"מ בע"מ

אש / ימי / תאונות / אחריות מעבידים / חיים

סניפים וסוכנויות בכל חלקי הארץ

HABIMAH

presents

WILLIAM SHAKESPEARE'S

**THE MERCHANT
OF VENICE**

PREMIERE: TEL-AVIV, 24.2.1959